

Rodzinna ścieżka zwiedzania (dla rodzin z dziećmi w wieku 5-9 lat)

Konik Muzealny to cykl weekendowych warsztatów dla rodzin z dziećmi, które odbywają się w różnych oddziałach Muzeum Narodowego w Krakowie. Formułą przypominają grę muzealną, której uczestnicy odwiedzają kolejne stanowiska z informacjami i zadaniami odnoszącymi się do wybranych dzieł sztuki. Na podstawie jednego z Koników powstała ścieżka edukacyjna do samodzielnego spaceru po jednej z galerii Muzeum Narodowego w Krakowie.

By skorzystać z materiałów edukacyjnych należy przed wizytą w Muzeum pobrać je ze strony internetowej, wydrukować i przynieść ze sobą. Przydadzą się również ołówek lub kredki. Niektóre papierowe elementy należy uprzednio wyciąć nożyczkami.

Dobre, bo polskie

Kto Ty jesteś? Polak mały! Czym Twa sztuka...? Mą ojczyznę. Zapraszamy na warsztaty, podczas których w najlepszych dziełach polskiej sztuki poszukamy przeszłości, tradycji i kultury naszego kraju. Sprawdzimy, jak w oczach artystów wyglądali polscy bohaterowie, poeci, a nawet postacie legendarne. Dowiemy się, który obraz był cenniejszy niż złoty pociąg i podsłuchamy, o czym szumią polskie wierzby. Poszukamy miejsca, w którym naprawdę zimują nasze bociany i żurawie. Razem z Konikiem Muzealnym dołączymy do „Czwórki”, bo polska sztuka jest przecież co najmniej na piątkę!

Galerii Sztuki Polskiej XIX wieku

Sukiennice

Rynek Główny 3

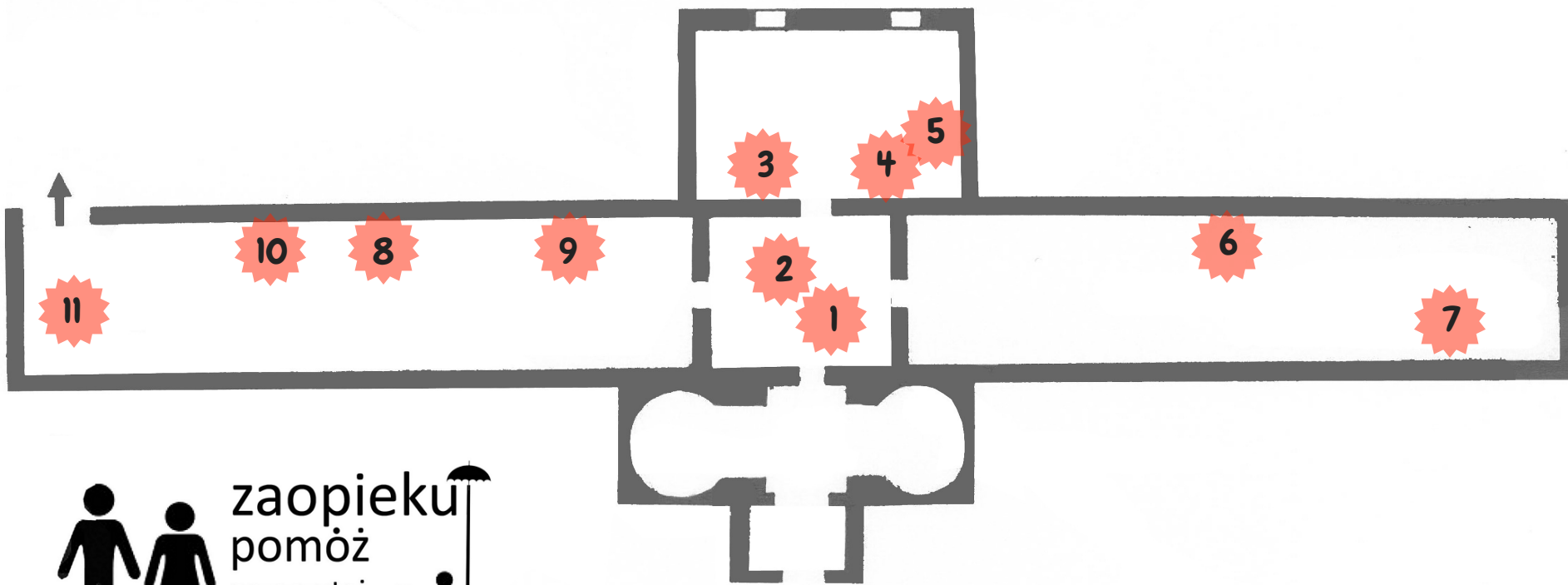
Prowadzenie i koncepcja warsztatów – Agnieszka Bajorska, Weronika Moskwa

Tekst i opracowanie graficzne – Weronika Moskwa

Koordinacja – Dział Edukacji Muzeum Narodowego w Krakowie

Zespół ds. Programów dla Rodzin i Dzieci

zaopieku
pomóż
przeczytaj
wy tłumacz

Karty pracy

DOBRE, BO POLSKIE

Czeka na Ciebie **11 kart pracy**, a każda z nich dotyczy innego dzieła znajdującego się na ekspozycji. Na kartach znajdziesz zadania do wykonania, a także informacje o obrazach. Do wykonania poszczególnych zadań przydadzą Ci się **ołówki oraz kredki**. Nie zapomnij zabrać ich z domu! W dotarciu do dzieł, których dotyczą karty pracy pomoże Ci powyższa mapka.

Spróbuj znaleźć w galerii portrety **3 ważnych i znanych Polaków**. Zapiszcie swoje odpowiedzi poniżej. Przechadzając się po galerii możecie spotkać wybitną aktorkę; człowieka, który zasłonił czapką armatę; malarza, który fascynował się końmi i Napoleonem oraz poetę z Czarnolasu.

.....

.....

Korona króla

A któż to przygląda nam się z portretu zawieszzonego wysoko nad drzwiami? To przecież ostatni król Polski - **Stanisław August Poniatowski**. Na pierwszy rzut oka widać, że to wizerunek samego władcy. Dumna postawa, obsyty gronostajowym futrem purpurowy płaszcz, szabla u boku... Ale zaraz, gdzie podziła się królewska **korona**? Gdzie **berło** i **złote jabłko**?

Uważnie przyjrzyj się obrazowi i poszukaj na nim **insygniów królewskich**. Insygnia to symbole władzy, czyli korona, jabłko i berło.

Czy wiesz, że podczas koronacji ostatniego króla użyto polskich insygniów koronacyjnych, które były tak cenne, że przechowywano je na **Wawelu**. Niestety niedługo później podczas zaborów* wojsko pruskie okradło skarbiec i jeden z największych polskich skarbów zaginął.

Wyobraź sobie, że sam jesteś królem i rządzisz sprawiedliwie swoim krajem. Jakie trzy prawa kazałbyś wprowadzić, aby Twoim poddanym żyło się długo i szczęśliwie? Zapisz je poniżej.

* Jeśli nie wiesz czym były zabory, poproś towarzyszącą Ci osobę dorosłą, by Ci to wyjaśniła.

Hymn

Przed Tobą portret polskiego kompozytora - **Michała Kleofasa Ogińskiego**. Prawdopodobnie to on (choć nie wiemy tego na pewno) był twórcą melodii **Małdy Dąbrowskiego**, nazywanego wcześniej **Pieśnią Legionów Polskich we Włoszech**, a więc naszego **hymnu**!

Hymn państwowy to uroczysta pieśń patriotyczna będąca jednym z symboli narodowych. Czy umiesz wymienić i opisać pozostałe?

Michał Ogiński to autor melodii jednego z najbardziej znanych polonezów. **Polonez** to rodzaj utworu muzycznego, ale również reprezentacyjny polski taniec narodowy. Tańczony był na rozpoczęcie balów i dziś również rozpoczynamy nim wiele uroczystości, aby podkreślić ich wagę.

Czy znasz krok podstawowy naszego narodowego tańca? Jest on prosty, a przy tym bardzo dostojny. Poproś rodziców, by Ci go pokazali.

Do następnego dzieła udajcie się krokiem poloneza!

Smok wawelski

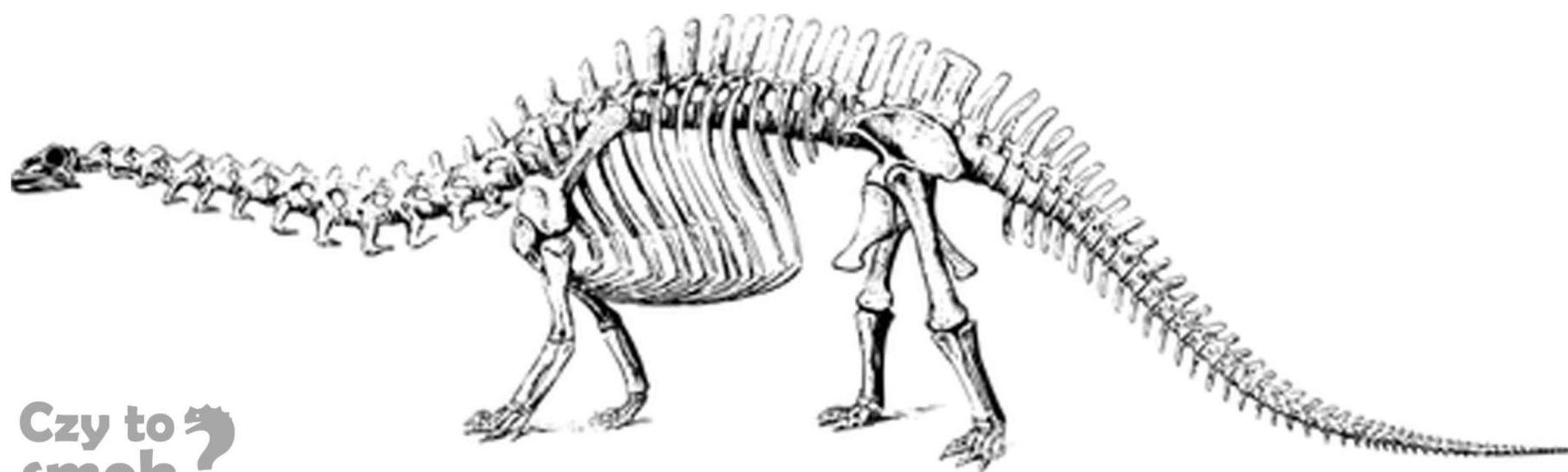

Czy poznajesz miejsce przedstawione na obrazie? To wnętrze **katedry na Wawelu!** Wawel był **siedzibą królów** i wiąże się z nim wiele historii oraz **legend**. Jedna z najpopularniejszych polskich legend opowiada o innym mieszkańcu wawelskiego wzgórza – **Smoku Wawelskim**. Na pewno już o nim słyszałeś.

Legendy to także nasze narodowe skarby, więc na pewno znasz opowieść o smoku i szewczyku, który go pokonał. Czy pamiętasz w jaki sposób udało się tego dokonać? Mówi się, że w każdej legendzie jest **ziarnko prawdy...**

Podobno dawno temu w okolicy wzgórza wawelskiego odnaleziono tajemnicze i bardzo duże **kości** jakiegoś prehistorycznego stwora. Wówczas nikt jeszcze nie słyszał o dinozaurach, ale prawie każdy o smokach. W ten sposób powstała legenda o drapieżnej bestii żyjącej w grocie pod Wawelem.

Puść wodze fantazji! Wyobraź sobie, że znajdujący się na rysunku szkielet to twoje znalezisko. Na jego podstawie narysuj swojego własnego smoka – pamiętaj o **skrzydłach, zębach i pazurach**.

Czy to smok?

Kopiec Kościuszki

Czy wiesz co to jest **kopiec**? Na pewno! Być może udało Ci się już nawet razem z rodzicami wdrapać na kopiec Kościuszki, a z pewnością widzisz go od czasu do czasu, bo można go zauważyć z wielu punktów Krakowa. Czy potrafisz wymienić inne kopce znajdujące się w Krakowie?

Na jednym z obrazów znajdujących się przed Tobą zostało przedstawione sypanie kopca Kościuszki. **Tadeusz Kościuszko** był człowiekiem bardzo zasłużonym dla Ojczyzny, stanął na czele **powstania** nazwanego od jego nazwiska kościuszkowskim. Znany i ceniony był również w Ameryce i we Francji.

Dlatego prawie 200 lat temu w Krakowie postanowiono usypać kopiec na jego cześć – to taki szczególny rodzaj pomnika.

Sypanie kopca było wielkim wydarzeniem dla całej Rzeczypospolitej, ponieważ jednoczyło cały naród podzielony przez zaborców. Brali w nim udział również cudzoziemcy odwiedzający miasto.

Jak myślisz, ile czasu potrzeba na usypanie takiego kopca? Sypanie kopca Kościuszki trwało **trzy lata** i było możliwe dzięki pracy weteranów powstań, chłopów, młodzieży oraz wielu ochotników. **Udział w sypaniu kopca był patriotycznym obowiązkiem.**

Było to też działanie **wspólne**, a przez to łączące ludzi, którzy chociaż nie znają się dobrze, to żyją obok siebie. Spróbuj się zastanowić, co mógłbyś zrobić razem ze swoimi sąsiadami, by lepiej ich poznać i by wszystkim mieszkało się obok siebie przyjemniej.

Pan Tadeusz

Kim jest ten zadumany, elegancko ubrany mężczyzna? To **Adam Mickiewicz!** Największy polski... No kto? Pamiętasz kim był bohater obrazu, ale też najpopularniejszego krakowskiego pomnika znajdującego się tuż obok Sukiennic?

Zobacz, wzrok ma natchniony – patrzy gdzieś w dal, a łokieć opiera na stosiku książek. Tak, masz rację to poeta. Być może troszkę podpowiedział Ci dorosły, który dziś towarzyszy Ci w muzeum.

I bardzo dobrze, bo teraz mamy **zadanie dla dorosłych!** Jak wiadomo najslynniejszym dziełem Adama Mickiewicza jest poemat pt. „**Pan Tadeusz**” - bardzo ważna pamiątka literatury naszego narodu. Mickiewicz pisał ten utwór mieszkając w Paryżu – nie mógł wrócić do Ojczyzny, za którą ogromnie tęsknił.

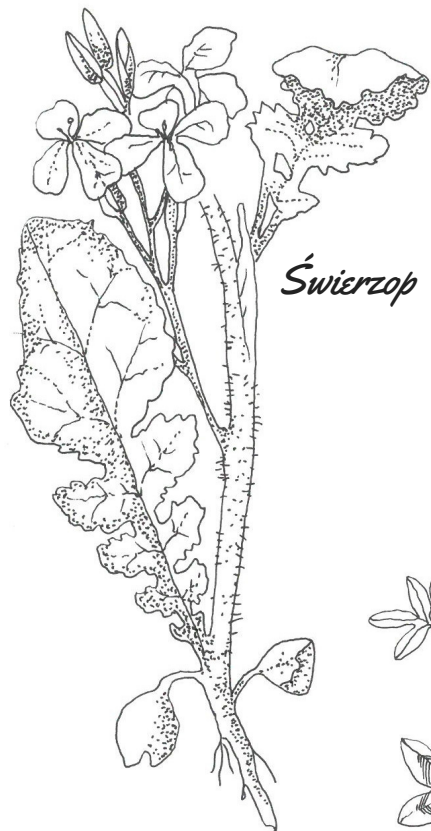
Wśród dorosłych utwór ten także przywołuje wspomnienia – z czasów szkolnych, kiedy wybranych fragmentów trzeba się było nauczyć na pamięć.

Przed Wami, Drodzy Dorośli, znajduje się fragment Inwokacji (rozbudowanego wstępu) otwierającego dzieło “Pan Tadeusz”. W przygotowanym przez nas tekście są luki. Czytając na głos spróbujcie wypełnić je brakującymi wyrazami. Poczujcie się Państwo uczniami – zapraszamy do recytacji!

W czasie gdy Twoi Dorośli wykonują swoje zadanie (Jak im idzie?) Ty pokoloruj rośliny, których rzadko spotykane dziś nazwy pojawiają się w utworze Mickiewicza.

*Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie;
Ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie,
Dziś piękność twą, w całej ozdobie
Widzę i opisuję,
Panno święta, co Jasnej bronisz Częstochowy,
I w świątyni Bronie! Ty, co gród zamkowy
Nowogródzki ochraniasz z jego wiernym ludem!
Jak mnie dziecko do zdrowia,
(Gdy od płaczącej matki pod Twoją opiekę
Ofiarowany, martwą
I zaraz mogłem pieszo do Twych świątyń progu
Iść za wrócone życie podziękować Bogu),
Tak nas powrócisz cudem na
Tymczasem przenoś moją duszę utęsknioną
Do tych pagórków leśnych, do tych
Szeroko nad błękitnym
Do tych pól malowanych zbożem rozmaitem,
Wyzłaczanych pszenicą,
Gdzie bursztynowy świerzop, gryka jak śnieg biała,
Gdzie panińskim rumieńcem
A wszystko przepasane jakby wstęgą, miedzą
Zieloną, na niej z rzadka ciche*

Świerzop

Zadanie
dla dzieci

Gryka

Zadanie
dla dorosłych

Dzięcielina

Skarb

Co to jest **skarb**? Czy tylko złoto i diamenty zamknięte w skrzyni? A może skarbem mogą być też zupełnie inne rzeczy? Przed Tobą, na ścianie, wisi jeden z wielkich polskich skarbów. To „**Hołd Pruski**”, obraz **Jana Matejki**, wybitnego malarza dziejów narodu polskiego. Dzieło przedstawia bardzo ważny moment z historii Polski, dlatego jest dla nas, Polaków, niezwykle cenne. W czasie II Wojny Światowej obawiano się, że obraz może zostać zniszczony lub skradziony przez hitlerowców, którzy mogli się wstydzić tego, że kiedyś wielki wódz narodu niemieckiego klękał w hołdzie przed polskim królem.

W wielkiej tajemnicy obraz został więc zwinięty w rulon i przewieziony do Zamościa, gdzie ksiądz proboszcz ukrył go w katedrze. Niemcy bezskutecznie próbowali wyśledzić dzieło. Pewnej nocy miało nawet miejsce włamanie do świątyni, ale na szczęście obraz Matejki ocalał. Sprytny ksiądz ukrył go pod gruzem w piwnicy i o włamaniu zawiadomił nawet służby niemieckie. W ten sposób uzyskał zaświadczenie o kradzieży. Następnie proboszcz zlecił przewiezienie dzieła z powrotem do Krakowa. Gdy Niemcy wpadli na trop obrazu i pytali o niego księdza, ten pokazał zaświadczenie o włamaniu, dzięki czemu ich zmylił. W ten sposób „Hołd Pruski” bezpiecznie doczekał końca wojny ukryty w pałacu Emeryka Hutten-Czapskiego – dziś oddziale Muzeum Narodowego w Krakowie.

Zadanie, które czeka na Ciebie w tym miejscu, będzie wymagało od Ciebie dużej spostrzegawczości! Poniżej znajdują się fragmenty obrazu – spróbuj odnaleźć je w dziele Matejki. Następnie rozejrzyj się po galerii i wybierz obraz, który od dzisiaj będzie Twoim skarbem. Dlaczego wybrałeś właśnie ten?

Uczta*

Za panowania króla **Kazimierza Wielkiego** jednym ze sposobów podejmowania gości z odległych zakątków świata było wydawanie wystawnej **uczty**. Dzięki temu król mógł okazać szacunek przyjezdnym, a także podzielić się skarbami, które znajdowały się w jego królestwie. To właśnie na polecenie króla, **Mikołaj Wierzynek** zorganizował biesiadę, która trwała aż **21 dni!** Została ona uwieczniona na obrazie, który znajduje się przed Wami.

W dzisiejszych czasach również w dobrym tonie jest ugoszczenie przyjaciół i rodziny poprzez zaoferowanie im smacznego **posiłku**. Teraz Twoja kolej! Spróbuj wypełnić stół **tradycyjnymi polskimi potrawami**, jakie mamy i babcie przygotowują w naszych domach. Poniżej narysuj swoją ulubioną polską potrawę. Do dzieła!

*Obraz *Uczta u Wierzyńki* prezentowany jest obecnie na wystawie *#dziedzictwo* w Gmachu Głównym.

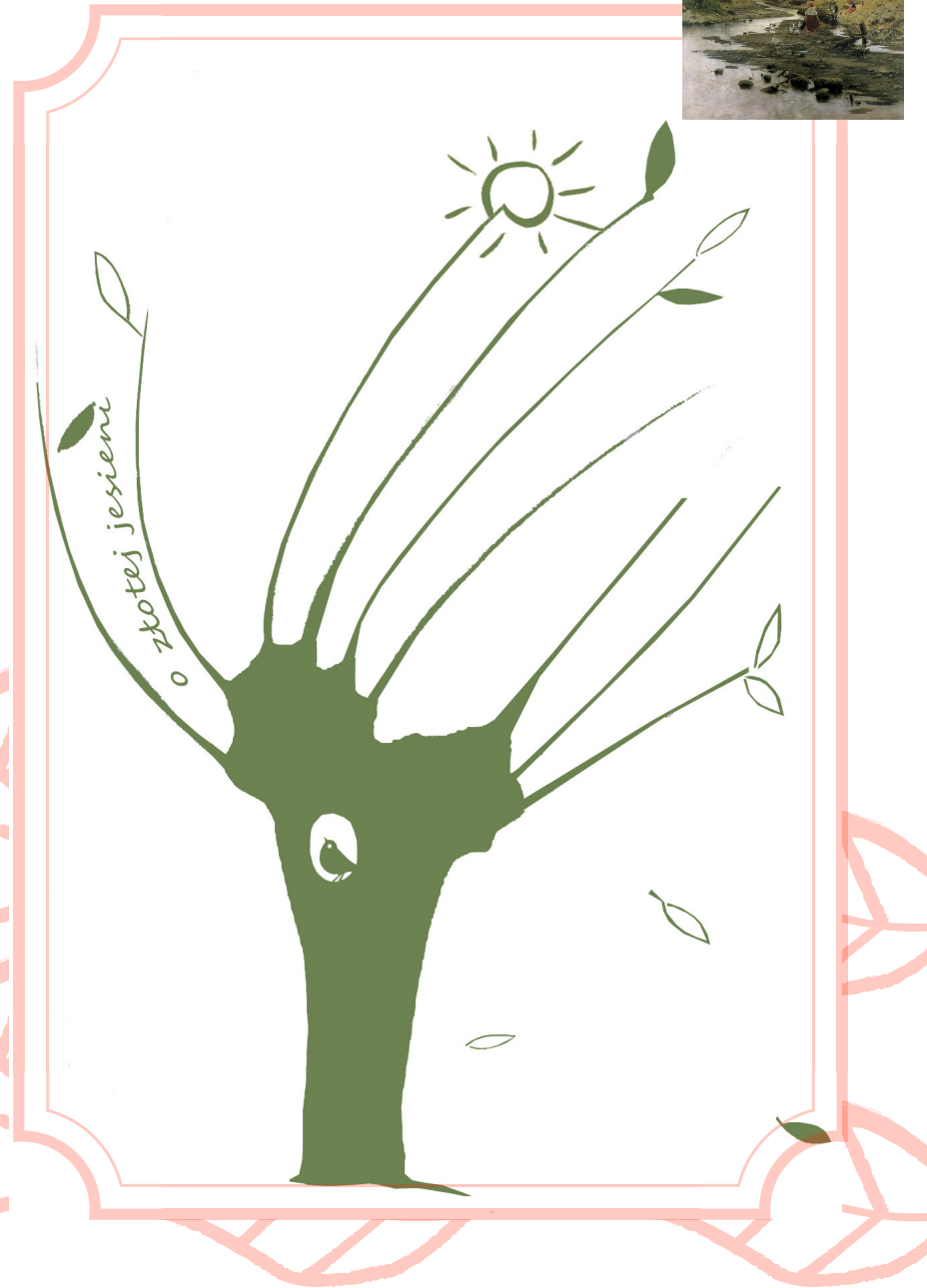
O czym szumią polskie wierzby?

Wielu polskich artystów kształciło się w szkołach i uczelniach znajdujących się daleko od Ojczyzny, na przykład w Paryżu, Rzymie lub Monachium.

Mimo oddalenia od domu, a może właśnie dlatego, artyści wyruszając w plener szukali pejzaży znanych im z rodzinnych stron. Za znajomymi widokami tęsknił też **Roman Kochanowski**, którego obraz wisi przed Tobą. Artysta przedstawił na nim ubrane w stroje krakowskie dziewczęta pasące nad strumieniem gęsi. Na brzegu rosną bardzo typowe dla polskiego krajobrazu drzewa – **wierzby**. Jedna z nich wygląda nawet, jakby chciała zejść do wody.

Jak myślisz, **o czym szumią polskie wierzby?** Swoje pomysły zapisz na gałęziach wierzby.

Polskie ptaki

Przed Wami znajduje się obraz przedstawiający znane polskie ptaki. Czy umiesz je rozpoznać? To **żurawie**! Czy czytałeś kiedyś wierszyk „Czapla i Żuraw”? Jeśli nie, to koniecznie musisz kiedyś **„zapuścić żurawia”** do książki z wierszykami Jana Brzechwy. Malując ten obraz artysta prawdopodobnie inspirował się **„Panem Tadeuszem”** Adama Mickiewicza. (Mogliście już poznać to dzieło na jednym z wcześniejszych stanowisk.)

A jakie jeszcze inne duże ptaki uważane są za typowe dla naszego kraju? Ukryły się one na jednym z obrazów w tej sali. Idąc dalej rozglądaj się uważnie i spróbuj je znaleźć.

Bociany

A więc udało Ci się znaleźć nasze bociany! Brawo! Czy wiesz, że **co czwarty** bocian na świecie mieszka w Polsce? I choć na zimę odlatują do Afryki, to zawsze wracają do naszego kraju i swoich gniazd. Często zakładają gniazda blisko ludzkich domostw, a niektórzy wierzą, że przynoszą szczęście. Przyglądnij się dokładnie obrazowi, jego tytuł to „Sejm bociani”. Czy wiesz co to takiego „sejm”? O wytłumaczenie tego słowa poproś towarzyszących Ci dorosłych.

Jak sądzisz nad czym obradują ptaki? Dorysuj bocianom z Twojej karty pracy dymki i napisz w nich, o czym mogłyby klekotać.

Konik na piątkę

Choć dziś Ukraina to kraj sąsiadujący z Polską, kiedyś część jej ziem leżała w granicach naszego kraju. **Józef Chełmoński**, autor znajdującego się przed Wami obrazu, bardzo często właśnie tam znajdował inspirację dla swoich dzieł. Do ojczystych pejzaży wracał chętnie podczas pobytu w Paryżu, kiedy szczególnie tęsknił za Polską.

Obraz przed Wami przedstawia wóz chłopski ciągnięty przez cztery galopujące **konie**. Spójrzcie tylko, jak wczesnowiosenne błoto rozbryzguje się pod ich kopytami! Ponury krajobraz i sine chmury wskazują, że na obrazie panuje chłodna pora roku. Tym koniom raczej nie jest zimno, ale czy pamiętasz jaki odgłos wydają konie, gdy para unosi się z ich pysków. Masz rację - parskają! Potrafisz parskać jak koń? **Spróbuj!**